

TERORISTICKÉ ÚTOKY V PAŘÍŽI - TIPY JAK TÉMA OTEVŘÍT VE VÝUCE

Teroristické útoky, které se odehrály v pátek 13. 11., vzbudily obavy, nejistotu a silné emoce. Protože cílem globálního rozvojového vzdělávání je napomáhat orientaci v dění současného světa, dali jsme dohromady několik tipů, jak je možné výše zmíněné události otevřít ve výuce - kriticky je prozkoumat, reflektovat a napomoci tak žákům ujasnit si své emoce, postoje a názory.

NALAZENÍ, EVOKACE

Necháme žáky vyjádřit své pocity a myšlenky, které v nich vyvolaly zprávy o teroristickém útoku. Např. prostřednictvím životabásně, kdy žáci doplňují nedokončené věty. (Které poté mohou – ale nemusí – sdílet.)

Cítím se...

Obávám se...

Dělá mi radost...

Myslím si, že...

Uvažuji o...

Chtě/al bych, aby...

Doufám, že...

(Upraveno dle <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/zivotabasen>)

Po odžití a uvědomění emocí se můžeme soustředit na informace, které k tématu máme – jejich pravdivost, původ atd.

STALO SE/MYSLÍM SI

Zeptáme se žáků:

- jak by vysvětlili rozdíl mezi „fakty“ a „názory“.
- proč bychom měli umět rozlišovat mezi fakty a názory

Vybereme články ze zpravodajských serverů (například České televize, Českého rozhlasu atd.), které popisují proběhlé a probíhající události a necháme žáky zkoumat informace v nich obsažené – rozlišovat, které věty ze zpráv vyjadřují fakta a které domněnky, názory.

Východiska

- Fakt je něco co existuje nebo se stalo
- Fakt zůstává stále stejný bez ohledu na to, kdo na něj pohlíží.

- Fakt si můžeme ověřit – existují doklady o jeho pravdivosti.
- Použitím obrátů: „domnívám se, že...“ nebo „myslím, že...“ naznačuje mluvčí, že hovoří o svém názoru, nikoli o faktu. (Někdy ale mluvčí naopak schválně nic z výrazů: „podle mého názoru...“ nebo „myslím, že...“ neřekne.)
- To, že mluvčí vydává svůj názor za fakt, může prozradit použití přídavných jmen vyjadřujících subjektivní úsudek, například: „úžasný“ „dobrý“, „špatný“, „nejlepší“ nebo „nejhorší“.
- Fakta existují nezávisle na našem názoru. Můžeme je ale interpretovat, a tak si vytvářet názory. Názory lidí se mohou lišit mimo jiné v závislosti na jejich hodnotách, na tom, co v životě považují za důležité.
- Když lidé vydávají svůj názor za fakt a my sami nevíme, jaká jsou fakta, mohou nás tyto lidé zmanipulovat a získat na svou stranu.

(Upraveno dle cvičení *Fakt nebo názor*, publikace Přehod' výhybku, nedívej se na svět černobíle! Středisko ekologické výchovy SEVER, 2013 <http://www.globalnirozvojovevzdelavani.cz/grv-materialy/grv-prakticky/-2.html>)

DISKUZE CO, PROČ, CO TEĎ?

Vhodně zvolené otázky a diskuze mohou pomoci dění rozebrat a zorientovat se v něm. Pokud je diskuze příliš jednostranná nebo je vhodné vnést další myšlenky, můžeme nabídnout příklady názorů, návrhů, které zazněly v médiích, od odborníků apod. Cílem je nechat zaznít i jiné pohledy, názory než ty, se kterými se žáci mohou běžně setkat. Motivovat žáky, aby formulovali svůj názor, ale také aby si uvědomili, co jejich názory formuje a aby kriticky zkoumali dostupné informace, motivy a cíle osob, jejichž názorům naslouchají.

Pro diskuzi je vhodné nastavit **pravidla**:

- V jednu chvíli mluví jen jeden (neskáčeme si do řeči, nepřekřikujeme se).
- Každý má právo vyjádřit svůj názor a být vyslechnut, **zároveň** při prezentování svého názoru vždy každý vysvětlí, co ho k němu vede (fakta i názory).
- Všichni se snaží respektovat názory ostatních, **zároveň** je v pořádku nesouhlasit s nějakým názorem. Neútočíme ale na ty, kdo názory vyjadřují (jsou nepřípustné rasistické, sexistické, nenávistné poznámky, nadávky, urážky, zesměšňování...).

Návrhy diskuzních metod:

• Akvariijní diskuze

Metoda vhodná pro rozprůdění diskuze, žáci díky ní nejprve reagují na to, co slyšeli, a pak začnou přirozeně diskutovat o dalších otázkách.

Několik žáků diskutuje ve vnitřním okruhu (v „akváriu“) nad otázkou, zatímco ostatní diskuzi pozorují ve vnějším kruhu. Pokud chce přispět do diskuze žák z vnějšího kruhu, může si

vyměnit místo s některým členem vnitřního kruhu, nebo se mohou měnit celé skupinky diskutujících a navazovat, nebo začít novou otázkou.

- **Panel odborníků**

O otázkách nejprve diskutuje jen čtyři až pět žáků. Ostatní poslouchají, dělají si poznámky a připravují se na svou diskuzi. Poté se rozdělí třída do skupin a všichni diskutují na zbývající otázky. Je možné metodu otočit, tedy začít diskuzí ve skupinách a poté vybrat z každé skupiny žáka do panelové diskuze, kterou sleduje celá třída.

- **Myslíci klobouky**

Procvičujeme různé typy myšlení, úhly pohledu a tvoření názorů dle těchto postojů. Základem jsou metaforické klobouky. Každý klobouk představuje určitý typ myšlení a žáci si sundávají a nandávají klobouky, aby vyjádřili, jaký typ myšlení zrovna užívají. Tento způsob jim dovoluje mezi těmito jednotlivými typy myšlení lépe přepínat. Klobouky jsou odlišené barevně, každá barva má svůj význam.

- Bílý klobouk je objektivní, nehodnotí, snaží se eliminovat emoce, vyhledává informace.
- Černý je kritický, upozorňuje na nejrůznější úskalí.
- Červený zobrazuje pocity, emoce, intuice, pocity ale nesmí být hodnoceny.
- Žlutý klobouk je optimistický, navrhuje řešení, věří v úspěch.
- Zelený je kreativní, navrhuje nejrůznější možnosti.
- Modrý shrnuje, udržuje si nadhled, přemýšlí o procesu a vypracovává závěry.

V první fázi se žáci seznámí s tématem a připravují argumenty. Poté se rozdělí do skupin, v nich dle svého uvážení rozřadí připravené argumenty ke kloboukům, kritériem je typ myšlení, z nichž argumenty vychází. Žáci pak mohou sami tvořit další argumenty již konkrétně pro jednotlivé klobouky.

Následně každý člen skupiny dostane jinou barvu klobouku. Každá barva vyjádří své argumenty k tématu, všechny barvy se vystřídají.

V poslední fázi si každý na téma utvoří vlastní názor, o který se může podělit s ostatními a říci, jaké klobouky jej k němu vedly a co si z nich vybral.

(Upraveno dle: Společný svět: Manuál globálního rozvojového vzdělávání, Člověk v tísní, o. p. s. 2004; Teaching the Global Dimension : A Handbook for Teacher Education. Development Educational Project, 2009)

Návrhy otázek pro diskuzi:

Co, proč?

- Co se stalo? (Popis situace, například pomocí faktů zjištěných v předchozí aktivitě.)
- Proč? (K faktům je možné přidávat i domněnky, interpretace.)

Například: Proč došlo k útokům v Paříži? Co bylo cílem teroristů?

- *Vyvolat strach a paniku.*
- *Evropu destabilizovat, oslabit.*
- *Zajistit pozornost. Když útočíte v Paříži, tak je to pro celý svět mnohem silnější zpráva než v jiném městě nebo státě, máte publicitu ve všech světových médiích.*
- *Poštvat Evropany vůči všem muslimům a dostat tak muslimy, kteří nepodporují teroristy, do bezvýchodné situace, aby neměli jinou možnost, než se k teroristům nakonec přidat.*
- ...

Co teď?

- Jak je možné nyní postupovat?
- Jaké návrhy zaznívají? (Kdo je podává? Z jakých stanovisek vychází? S jakým cílem říká to, co říká – o co mu asi jde?)
- Jaký **dopad** mohou mít jednotlivé návrhy? (Třeba „Co by se stalo, kdyby se uzavřely státní hranice?“)

Příklady návrhů:

- *Vyhlásit výjimečný stav, který úřadům umožňuje uzavřít veřejná místa a zavést zákaz vycházení nebo omezit dopravu a pohyb osob.*
- *Zakázat veřejné demonstrace či shromáždění.*
- *Zavést kontroly ve vlakových a leteckých spojích.*
- *Zavést kontroly na hranicích.*
- *Neprodyšně uzavřít hranice.*
- *Vyhostit nelegální migranty.*
- *Zavřít mešity.*
- *Zvýšit počet odposlechů.*
- *Tvrdě postihovat všechny, kteří nabádají k násilí a nenávisti - bez rozdílu vyznání, národnosti, politické příslušnosti...*
- *Kontrolovat dopisy, maily, komunikace na sociálních sítích.*
- *Zadržení podezřelých osob tak dlouho, jak bude nutné.*
- *Dát tajným službám víc peněz, to by mělo umožnit nábor nových zaměstnanců.*
- *Všude stavět ploty a zdi je k ničemu. Jestliže máme v evropských městech vyloučené lokality a ghetta, bezpečností hrozba není za hranicemi či na hranicích, ale zaměřit se musíme na to, jak vypadají naše společnosti.*
- *Soustředit se na vojenské zničení Islámského státu. Pak nebudou mít teroristé materiální a územní základnu, ze které mohou útoky na nás organizovat, navíc to omezí alespoň částečně uprchlickou vlnu.*
- *Hledat spojence v muslimské komunitě. Potřebujeme co nejvíc neradikálních muslimů, kteří s námi spolupracují. Potřebujeme mít v Evropě islám, slučitelný se základními hodnotami evropských společností.*

- *Proti radikálům není možné bojovat bez znalosti tamního prostředí. I z toho důvodu je dobré si z uprchlíků udělat spojence, informátory.*
- *Zajistit, aby lidé pocházející z jiných kulturních prostředí nebydleli jen v určitých místech - ghettech, ale aby všechny části měst promíchané a nově příchozí se tak začlenili do společnosti. Zajistit, aby se migranti naučili jazyk, našli si práci, vzdělání pro děti, tak snížíme riziko, že budou naslouchat radikálům.*
- ...

K zamyšlení:

- Je třeba se zříci některých našich práv ve prospěch zvýšení bezpečnosti? Jakých, do jaké míry, proč? Kde je hranice?
- Za jakých podmínek mohou být tato opatření zneužita, kdy mohou být samy o sobě hrozbou?
- Mohou bezpečnostní opatření zaručit, že nedojde k teroristickým útokům?

O čem informují média?

- O událostech ze kterých zemích slyšíme nejčastěji z médií?
- Proč jsou některé události více medializované a jiné méně? (Např. útoky v Paříži x útoky v Libanonu x útoky v Keni)
- Proč se nás některé události dotýkají více než jiné? Co všechno může hrát roli? Jaký to má důsledek?

UŽITEČNÉ ZDROJE INFORMACÍ, TIPY NA DALŠÍ AKTIVITY

Audiozáznam příspěvku Jana Kunžvarta „Islámský stát a jeho vývoj“

<http://www.hatefree.cz/blo/analyzy/764-muslimsti-strasaci>

Lekce Počátky islámu, víra a tradice, publikace Příčiny a důsledky, ARPOK, o.p.s., 2015

<http://arpok.cz/wp-content/uploads/2013/02/Lekce-Pocatky-islamu-vira-a-tradice.zip>

Jak se islám vyvíjel? Jsou možné jeho různé interpretace? Co je jádro islámu a co jsou zvyky a tradice – jakou mají souvislost, je možné je oddělit? Existují výklady islámu, které jsou slučitelné s demokracií a lidskými právy? Je pravda, že stejně jako existují různé podoby křesťanství, tak existují i různé podoby islámu?

(včetně příloh, doplňujících informací a užitečných odkazů k tématu)

„**Terorismus a lidská práva**“, strany 53 – 57, publikace Bohouš a Dáša za lidská práva, Člověk v Tísni, o.p.s. 2008. http://www.varianty.cz/download/docs/123_bohous-a-da-s-a-za-lidska-pra-va.pdf

Příručka „Jak rozumět mediálním sdělením o migraci“, Člověk v Tísni o.p.s., 2015

http://varianty.cz/download/docs/1146_jak-rozumet-medialnim-sdelenim-o-migraci.pdf

(Obsahuje například témata:

Mezinárodní migrace;

Česko na migrační mapě světa;

Asimilace a integrace;

Kdo jsou uprchlíci a jaká mají práva, život uprchlíků v České republice, aktuální situace;

Migrace v médiích - o jakých tématech se v rámci migrace píše a jak se o migraci píše.)

Aktualizovaná **příručka „Dovedu to pochopit“ na téma migrace**, Člověk v Tísni o.p.s., 2014

http://www.varianty.cz/download/docs/60_aktualizovana-pr-i-ruc-ka-dovedu-to-pochopit-o-migraci.pdf

(Obsahuje například témata:

Hlavní dopady migrace - na země původu migrantů, na cílové země;

Evropská unie, imigrace a azyl;

Jaké druhy víz pro pobyt v České republice cizinci potřebují;

Jaká jsou práva cizinců s dlouhodobým a trvalým pobytem;

Jaká jsou práva azylantů v České republice;

Neregulární (nelegální) migrace – co to je, jaká jsou problémy s ní spojené, jaké přístupy vůči ní mohou být;

Integrace cizinců z hlediska jazykového, právního, občanského.)

Článek „Islámská předměstí francouzské republiky“ <http://blog.aktualne.cz/blogy/zdenek-muller.php?itemid=14539>

Gilles Kepel, sociolog a islamolog prováděl výzkum v severní partii pařížských předměstí....

...Z provedených šetření Kepel vyextrahoval zásadní tezi: Místní lidé, většinou přistěhovalci ze severní a subsaharské Afriky, se cítí být republikou přehlíženi a stavěni na společenský okraj. Reagují na to zmnožováním a násobením náboženských praktik...

...„Kulturní reislamizace“ narůstá nějakých 15 let. Islám „kompenzuje“ pocit společenské, politické a ekonomické potupy. „Zjitřená islámská zbožnost“ je příznakem a nikoliv příčinou krize předměstských čtvrtí. Islám na předměstích sílí nikoliv proto, že muslimové odmítají republiku, nýbrž proto, že se odtud republika vytratila. Kepelova studie je tak spíše než výzkumem islámu ponorem do trhlin a vad politiky veřejné správy citlivých a problémových čtvrtí. Jak dokládá epidemie tuberkulózy z posledních týdnů v jednom sektoru Clichy-sous-Bois, trpí toto území dlouhodobou zanedbaností. Jedná se o ghetto chudých a přistěhovalců, před nímž úřady bezmocně přešlapují. Je to místo proslulé velmi vysokou mírou nezaměstnanosti, bezkonkurenční úrovní chudoby v regionu Ile-de-France a masivní neúspěšností dětí ve škole....

...Přesto nelze veřejné správě upřít, že vyvíjí nemalé úsilí něco s předměstími udělat. Stovky milionů eur se už investovalo do městské obnovy, při níž se likvidují nejstarší věžové obytné stavby a provádí se rekonstrukce celých čtvrtí. Potíž je ovšem v tom, jak uvádí Kepel, že stát stavitel nestačí. Část nevhledného bydlení sice zmizela, neboť se bourá a renovuje, ale sociální stát samotný je ve sledovaném prostoru nadále nedostatečně přítomen.... ..Politice zaměstnanosti chybí soustavnost

a systém, který by umožnil zapojit do ekonomického vlaku předměstský vagón přeplněný nezaměstnanými. Místní veřejná doprava je stále žalostně chabá, což brání nalézt svou příležitost v hospodářské dynamice ostatních částí. Péče o novorozence a nejmladší děti nebere v úvahu odlišnosti v rodinách, zejména těch, které pocházejí ze subsaharské Afriky a jsou vychovány kulturou značně vzdálenou od západních zvyklostí. Je to první zdroj nedorozumění, na něž navazují další a další....

Co tedy dělat?, ptají se badatele. 1) Přesměrovat školskou politiku v první řadě na nejmladší generaci, s jasně definovanou perspektivou integrovat mladé hospodářsky a společensky; 2) nebát se dát důvěru místní elitě rozličného původu a vtahovat ji do odpovědných funkcí; 3) v budoucnosti by mohli z tohoto prostředí vzejít starostové, poslanci a vysocí úředníci, kteří budou sice muslimové, leč oddaní republice....